

Till alla våra politiker i Borgholms kommun

Den 13 september detta år är det val; då ska i god demokratisk ordning "folket" rösta på vilka partier och dess företrädare som får störst förtroende att bestämma hur framtiden ska se ut, inte minst på lokalnivå. Då är det också viktigt att veta hur ni kommunpolitiker inom respektive parti tänker ta ert ansvar för Ölands framtid, även lite mer långsiktigt än mandatperiodens fyra år!

Ölands Naturskyddsförening (ÖN) är en lokal krets av Naturskyddsföreningen, med ca 650 medlemmar, och arbetar för en bra natur- och miljövård, samt att landskapets värden blir tillgängliga för alla. Föreningen är särskilt angelägen om att få veta hur Ölandskommunernas partier och dess politiker tänker agera i olika natur- och miljövårdsfrågor. Därför får ni i ert parti möjlighet att berätta och förklara detta utifrån nedanstående frågor. Vi kommer sedan att sammanställa och (ut)värdera, samt inte minst jämföra skillnader mellan partierna. Resultatet kommer att presenteras i media och på andra vägar informeras om fram till valet.

Vi uppskattar om ni är konkreta i era svar. Ge gärna exempel och detaljer, inte bara "svepande ordalag"! Men försök ändå vara kortfattad!

Ni får gärna även tänka mer globalt och redovisa om och i så fall hur ni vill påverka ert partis agerande på riksplanet.

Enkäten har två avsikter; primärt att upplysa väljarna om vad ni i de olika partierna har för åsikter och ambitioner gällande aktuella natur- och miljövårdsfrågor, men också att öka uppmärksamheten kring behovet av att arbeta med natur- och miljö/klimatfrågorna, för att kunna bidra till ett mer hållbart samhälle.

Enkätfrågor

1. Biologisk mångfald

Öland Naturskyddsförening anser att en minskning av biologisk mångfald, vid sidan av klimatförändringar, är det allvarligaste hotet mot vår miljö och därmed oss själva.

Hur ser ni i ert parti på kommunens möjligheter att påverka de förändringar som ger minskad biologisk mångfald i nedanstående miljöer? (Beakta gärna även de områden som kommunen inte äger.)

Har ni i ert parti förslag OCH i så fall vilka på konkreta åtgärder gällande;

- a) Skogsmiljöer*
- b) Jordbruksmark*
- c) Havsmiljöer*
- d) Sötvattensmiljöer*
- e) Öppna marker (vägkanter, ångar, hagar m.fl.)*

Svar:

I ett europeiskt perspektiv är Borgholms kommun belägen i ett kärnområde för biologisk mångfald. Artrikedomen är stor, flera har en starkt begränsad världsutbredning (endemiska arter och reliktförekomster). Många är hävdberoende eller specialiserade, knutna till unika naturtyper. Ansvar för dessa, och ekosystemtjänsterna, ställer krav på kommunens planering och förvaltning av mark- och vatten. Därför har (v)i under den pågående mandatperioden, dels medverkat till att översiktplanen pekar ut prioriterade områden för biologisk mångfald (NF) i mark- och vattenanvändningskartorna, dels bidragit till att fastställa en ekologisk hållbarhetsstrategi för att stärka och bevara ekosystemtjänster och biologisk mångfald. I den innevarande mandatperioden är V en del av den politiska S-C-V majoriteten.

a) Skogsmiljöer

Inom kommunen finns artrika, stora sammanhängande skogsområden i Böda (mestadels barrskog) och i Mittlandet (mestadels ädellövskog). I hållbarhetsstrategins handlingsplan ingår t.ex. att utbilda kommunal personal och enbart avverka skog med hyggesfria metoder, att sätta ut mulmholkar och ekoxekomposter samt att restaurera och frihugga ek i ädellövskog på minst 10 ha kommunal mark. Inom V bevakar vi nu att planerna fullföljs, utvärderas och utvecklas i nästa mandatperiod.

V stödjer vidare förslaget att verka för en nationalpark på Sveaskogs mark i Böda (Ekoparken). Vi stödjer också Landshövdingens initiativ att undersöka möjligheterna att skapa ett biosfärsområde där Mittlandet ingår. Syftet är att främja en hållbar samhällsutveckling genom tillvarata den biologiska mångfalden, och samtidigt utveckla besöksnäringen och det lokala näringslivet.

b) Jordbruksmark

Betesmarker och ängar är den viktigaste anledningen till att kommunen är kärnområde för biologisk mångfald. (V)i värnar därför jordbruksmarken mot exploatering som försämrar möjligheterna att bedriva livskraftiga jordbruksföretag, vilka förvaltar oersättliga naturvärden. Det innebär t.ex. att vi i detaljplaner och bygglov motverkar exploatering av värdefull åkermark och artrik naturbetesmark. Ny fritidshusbebyggelse och byggbolagsintressen väger lätt i jämförelse med jordbrukets behov. Sådan exploatering ökar markpriser och arrendeavgifter, vilket försämrar möjligheterna att få ekonomi i det kreatursbaserade och småskaliga jordbruk, som landskapet är lämpligt för. Tyvärr hindrar inte vår nutida förvärvslagstiftning att byggbolag köper upp jordbruksmark genom bulvaner. Men kommunen har planmonopol, det är vi folkvalda som bestämmer vilken mark som ska bebyggas!

Många nybyggen sker utanför detaljplanelagda områden. Därför är det viktigt att bevaka förekomst av rödlistade arter och den ekologiska infrastrukturen vid ansökningar om förhandsbesked och bygglov. Målet är att säkerställa livskraftiga populationer! I miljö- och byggnadsnämndens beredning är det en rutin som V bevakar, som regel i samsyn med ledamöter från S, C, FÖ, KD och M!

I handlingsplanen för ekosystemtjänster prioriteras mätbara åtgärder/aktiviteter inom tre områden; Pollinering, Matförsörjning och Biologisk mångfald. I åtgärds målen ingår bland annat att vid upphandling öka andelen ekologiskt och andelen lokala leverantörer, att informera om och skapa blomrika marker för pollinatörer på minst 10 platser, att samverka för ökad biogasproduktion och att medverka i årliga branschdagar med matproducenter. V(i) bevakar att planerna fullföljs, utvärderas och utvecklas i kommande mandatperiod.

c) Havsmiljöer

Inom kommunen arbetar (v)i för att minska näringsbelastningen på vårt kustområde. Övergödning är det största hotet mot mångfalden i kommunens kustområden. Det finns en bred politisk samsyn om vattnets betydelse och många bra åtgärder pågår för att rätta till problem. Det är egentligen bara ett parti som konsekvent motsatt sig nödvändiga satsningar, vare sig det gäller ledningsnätet för spillvatten, effektivare avloppsrening eller våtmarker för grundvattenbildning och minskad näringsbelastningen på kustvattnet. Underhållet av avloppsledningarna har varit eftersatt under många år. Det innebär t.ex. att stora mängder vatten tränger in och överbelastar reningsverken under nederbördsrika perioder så att vattnet måste "breddas", släppas ut orenat. Nu investerar kommunen genom Borgholm Energi mycket pengar på att lösa det problemet.

Inom V vill vi bygga vidare på den här samsynen och bidra till att arbetet också blir mer kostnadseffektivt. Det kan ske genom bättre målstyrning! Ett exempel är att 10 av kommunens 11 vattenförekomster inte når god ekologisk status! De första stegen i den riktningen har vi redan tagit. Tillsynen av enskilda avlopp prioriterar nu de avrinningsområden där förbättringar förväntas ge störst nytta, och med vattenprovtagningar följer vi hur framgångsrika åtgärderna är i förhållande till kostnaden. I nästa steg vill vi använda den kommunala miljötillsynen för att i samverkan med jordbruksföretagen verka för minska framförallt fosforläckaget och prioritera de avrinningsområden där vattendragen har sämst status. I antagandet av översiktsplanen enades fullmäktige om att målet god status, enligt miljökvalitetsnormerna, ska vara grund för kommunens åtgärder, beslut och planering.

Längs Ostkusten är de flesta fiskarternas reproduktionsförmåga skadad och bestånden har minskat, vilket bidragit till stark ökning av storspigg. Orsakerna kan variera och är oftast inte vetenskapligt klarlagda. Säkert är att vattenkraften allvarligt skadat laxfisk och ål och att tiaminbrist (vitamin B1) skadat lax och havsöring. Alla bestånd har dessutom i varierande grad skadats av övergödning, syrebrist, gifter och fysiska miljöskador. Fisksamhället i Östersjön minskas också av predation från ca 40 000 sälar och 250 000 skarvar, som konsumerar 40 000 ton fisk. Beslut om fiskekvoter och andra regleringar av fisket är svårt för kommunen att påverka. (V)i är positiva utvärdering av ett stopp för industrifisket, men vi tror inte att detta ensamt kan lösa problemen. Fiskbeståndens storlek begränsas, enligt vår bedömning, i första hand av olika miljöskador. Regleringar av fisket kan bidra till att återskapa naturliga bestånd om de kombineras med kraftfulla miljöåtgärder. Helt nödvändigt är att minska utflödet fosfor från Östersjöns syrefria botten, som idag är främsta anledningen till problem. Ett sätt är att tillföra syre eller luft genom ny teknik i form av mikrobubblor. Se vidare nedan om vårt ställningstagande till havsbaserad vindkraft.

Fritidsfisket är en viktig del av besöksnäringen och bidrar också till ökad livskvalitet för oss som bor här. I kommunen stödjer stödjer (v)i därför vattenvårdsåtgärder med återskapande av lekvandringssvågar och "gäddfabriker", våtmarker dit kustlevande fiskar vandrar upp för att reproducera sig.

d) Sötvattensmiljöer

Kommunen tillhör landets torraste region och därtill en av de mest utdikade kommunerna. Framförallt har detta inneburit naturliga, grunda och meandrande vattendrag rätats och fördjupats vilket lett till att vattenöverskottet vintertid snabbt runnit undan och att många temporärt översvämmade habitat försvunnit. Inom V har vi under mandatperioden stött och medverkat till vattentjänstplanen 2025-2024. I den slås fast att dagvattensystem bör utformas multifunktionellt, så att de också bidrar till biologisk mångfald. Det ligger också i linje med skrivningen vi beslutat om i översiktsplanen; att minska näringstillförseln till Östersjön och öka kvarhållningen av ytvatten genom rehabilitering och återställande av våtmarker, svåmytor och reglerad dränering. I handlingsplanen för ekosystemtjänster specificeras vidare att våtmarker som "restaureras" ska vara multifunktionella och bidra till biologisk mångfald.

En annan effekt av torrläggningsepoken var att grunda sjöar som inte torkar ut varje år förlorades och med dem habitat för vattenlevande organismer. Under mandatperioden har rehabiliteringen av ekosystemfunktioner i Vedborms träsk lett till att ett sådant permanent ytvatten återskapats. Vi i V vill undersöka möjligheterna att återskapa fler grunda sjöar, exempelvis Amunds mosse, Skedemosse och Vedby träsk.

e) Öppna marker (vägkanter, ängar, hagarm.fl.)

I lagens mening är öppna betesmarker, hagar och ängar jordbruksmark. I kommunens kreatursbaserade jordbruksföretag är dessutom naturbetesmarker en mycket viktig del för uppfödning av ungdjur, sinkor och stutar eller andra köttjur. Se därför vårt svar ovan.

Vackra vägkanter kan bli ett signum för kommunen. V vill att skötseln blir behovsstyrd så att sträckor med näringsrik jord och högvuxen, artfattig vegetation slås tidigt och oftare, medan lågproduktiv, artrik vegetation slås sent och mindre ofta. Genom att samla in och kompostera materialet kan produktionsförmågan och skötselkostnaden efterhand minskas samtidigt som mångfalden bland växterna kan öka.

2. Biologisk mångfald i offentliga miljöer

Tätorters miljöer (parker och andra grönytor, skolgårdar, trädgårdar, gatukanter, mellan husen) ger oss särskild nytta och glädje.

Hur vill ni bidra till att dessa värnas och utvecklas; har ni förslag på konkreta åtgärder?

Svar:

I handlingsplanen för ekosystemtjänster har vi i kommunen bestämt att utveckla utemiljöer med ledning av ett ekosystemtjänstperspektiv. Skolor får vara med och sköta mindre ängsytor. Vidare ska vi bevara träd i tätortsnära miljöer vid ny- och ombyggnation. Målet är 3-30-300, se 3 träd från sin bostad, 30% krontäckning, 300 m till närmaste grönområde.

Vi har bestämt att Borgholms kommun ska ha gjort åtgärder för att bevara och höja ekosystemtjänster och biologisk mångfald på 150 ha kommunal mark till år 2027. Inom V bevakar vi att våra åtgärds mål följs upp och utvecklas i kommande mandatperiod. Med ESTER (EkoSystemTjänstEffektRäkning) kan vi identifiera förekomsten av ekosystemtjänster i ett område som ska bebyggas, samt göra en kvalitativ bedömning av hur en tänkt exploatering påverkar ekosystemtjänsterna.

Enligt SCBs medborgarundersökning anser hela 88% av de tillfrågade i kommunen att skötseln av kommunens naturområden är mycket eller ganska bra.

3. Strandskydd

På Öland gäller generellt ett strandskydd (mot byggnation av olika slag) om 300 meter, från vilket kommunen kan ge dispens. Ölands Naturskyddsförening anser att strandskyddet behövs vid alla stränder, alltså även vid sötvatten, för att stärka och värna den biologiska mångfalden i och vid vattnet; för att ge skydd mot erosion och översvämning, samt inte minst viktigt, för att garantera tillgängligheten för alla människor.

Vad tycker ni och varför?

Svar:

Inom V arbetar vi för att säkerställa ändamålen med strandskyddslagen, att skydda allmänhetens tillgång till stränder genom allemansrätten och att bevara biologiskt värdefulla strandmiljöer för djur och växter. I en genomgång av överklagade beslut noterade Miljö- och

byggnadsnämnden att högre instans inte ändrat på något av kommunens beslut i strandskyddsärenden. Inom V menar vi att strandskydd bör gälla runt Hornsjön och småsjöar som finns förtecknade i det svenska sjöregistret. Men att skyddet inte bör gälla utmed diken och grävda kanaler.

4. Framtida energiförsörjning i kommunen?

a) Hur kan enligt er åsikt kommunen energieffektivisera dels kommunala verksamheter och fastigheter, dels privata fastigheter?

Svar:

Kommunens arbete med att energieffektivisera sina byggnader styrs av två styrdokument. "Fastighetsstrategi för Borgholms kommun" och "Lokalförsörjningsplan Borgholms kommun 2020".

Mål finns i handlingsprogrammet för fossilbränslefri region 2030. I dessa har vi enats om att arbeta med isolering (minska värmetransmissionen, värmeåtervinning och smarta styr- och reglerlösningar.

Målet är att minska primärenergitalet med 10 % från år 2020 till år 2030 på sina ägda fastigheter.

b) Tycker ni att kommunen ska eller inte ska ha en kommunal energirådgivare?

Motivera ert svar!

Svar:

Inom V tycker vi att det fungerar bra med samarbete mellan kommunerna om gemensam energirådgivning. I samband med att vi beslutar om extra ekonomiskt stöd till bygdegårdar och andra föreningsägda lokaler så erbjuds föreningarna hjälp att se över sina värmekostnader via energirådgivarna.

c) Hur ställer ni er till utbyggnad av vindkraft och solkraft på Öland och i närliggande vatten?

Motivera ert svar!

Svar:

Öland är ett av Sveriges blåsigaste landskap. På 71 meters höjd blåser det i genomsnitt mellan 6,88 och 8,82 m/sek. Därför är både mark och kustområden av betydelse för framtida förnyelsebar energiproduktion. Samtidigt måste vindintresset vägas mot andra intressen, buller- och naturvårdsaspekter. Kommunen antog 2011 en vindkraftsplan som pekade ut Kalmarsund som ett område fritt från vindkraft tillsammans med landområden med närhet till bebyggelse etc. V menar att det framförallt är havsbaserad vindkraft på östra sidan mot Gotland som kan vara lämpliga. I samband med sådan prövning bör möjligheterna att samordna lokaliseringen med vätgasproduktion och syresättning av anaerobt bottenvatten undersökas. (V)i menar också att regeringen måste ta sitt ansvar och med infrastrukturstöd understödja sådan lokalisering.

Möjligheterna till ny landbaserad storskalig vindkraft är små. Inom V är vi dock positiva till att prova i vilken utsträckning nuvarande småskaliga verk kan ersättas med färre och större när de efterhand ska ersättas.

(V) anser att solpaneler i första hand bör placeras på tak, över parkeringsplatser och andra hårdgjorda anläggningar. I försöksskala kan också andra platser vara aktuella om de följs upp med undersökningar av miljökonsekvenserna.

5. Fossilfrihet

Vi vet alla att klimathoten är stora och ger allt tydligare effekter. Vi behöver alla bidra till att minska uppkomsten av dess orsaker, främst genom en kraftigt minskad användning av fossil energi.

Vilka åtgärder kommer ditt parti att föreslå för att under kommande mandatperiod minska användningen av fossila bränslen i kommunen (både inom och utom den offentliga sektorn)?

Svar:

Under mandatperioden har V tillsammans med S-C-M-KS-FÖ enats om en handlingsplan för en fossilbränslefri kommun 2030. Redan nu är den totalt använda elen och den totalt använda fjärrvärmen inom kommunen till 100% förnyelsebar. I planen fastslås att kommunen ska öka sin installerade effekt för förnybar elenergi med snitt 100 kW per år, och uppnå minst 1000 kW år 2030 jämfört med år 2020. Kommunens bilflotta skulle ha varit 100 % fossilbränslefri år 2025, men det målet har vi inte uppnått.

Inom V kommer vi att bevaka vilka av handlingsplanens mål som inte uppnås under 2026 och verka för att slutmålet nås till 2030.

6. Övergödning

Sedan många decennier är övergödning ett stort problem och idag kanske ännu större, med många orsaker.

Vilka orsaker ser ni som största problemet?

Om ni ser detta som bekymmersamt - Vilka åtgärder kommer ni i så fall att driva för att under kommande mandatperiod minska övergödningen av vatten, särskilt gällande Östersjön?

Svar:

Vi har ovan berört övergödningssproblematiken och hur vi menar att kommunens handlingsplaner och skärpningar av målstyrningen ska utvecklas. Som vi påpekat menar vi att kommunens ansvar för miljötillsynen av jordbruk, enskilda avloppsanläggningar, kommunala avloppsreningsverk och biodammar i första hand ska användas. Till vår hjälp har vi vattenförvaltningens beräkningar av hur mycket belastningen från dessa källor behöver minska för att vi ska nå god status i de olika vattenförekomsterna. Den kunskapen menar (v)

måste styra hur rådgivning och tillsyn behöver prioriteras. Tillsammans med uppföljande mätningar kan vi sedan värdera behovet av ytterligare åtgärder.

7. Vattnet på Öland

Efter många decenniers olyckliga åtgärder har Öland berövats merparten av sina (yt)vattenförekomster, så att nederbörden förloras ut i havet.

Ölands Naturskyddsförening anser att mängden vatten i landskapet behöver öka kraftigt, för att gynna biologisk mångfald, fiskförekomst, grund-/dricksvatten, lokalklimat, lantbrukets behov m.m.

Vilka åtgärder/beslut vill ni i ert parti medverka till för att hålla kvar vattnet?

Svar:

Genom vår nya Översiktsplan, Vattentjänstplan och Handlingsplan för ekosystemtjänster, som vi pekat ut ovan, anvisas en väg fram för att möta de utmaningar som följer av ändrat klimat och ökad vattenobalans i landskapet, ökat vattenöverskott vintertid och ökad sommartorka. Nu gäller det att vi följer upp de ansatser och planer som formulerats och reviderar åtgärderna för att kostnadseffektivt kunna nå målen.

8. Kommunal styrning, via avgiftsdifferentiering, av kostnader för t. ex. vatten

Hushållens kostnader beror till relativt stor del på konsumtion av resurser som el och vatten samt avfallshantering. Åtminstone de senare styrs helt respektive delvis av kommunens beslut och taxor.

Ölands Naturskyddsförening anser att dessa taxor borde ha en betydligt större tyngdpunkt på den verkliga konsumtionen, mindre på fasta kostnader (även om detta kommer att kräva lagändring).

Vad anser ni i ert parti och varför?

Svar:

Vänsterpartiet arbetar för att taxor ska uppmuntra till exempelvis återhållsamhet med vatten och att minska mängden avfall. Vi har som en del av majoriteten i kommunen lyft frågan om risken för att de nya taxorna inte uppmuntrar till att minska mängden avfall och vi bevakar huruvida taxorna leder till ökande avfallsmängder.

Vi vill jämna ut villkoren och främja möjligheterna för fler att dra nytta av återvinningscentralerna i kommunen, med billigare och enklare upphämtning hos hushåll som inte har tillgång till egen transport.

9. Betyg på Borgholms miljöarbete

Tidningen Aktuell Hållbarhet menar att Borgholms kommun i jämförelse med alla Sveriges 290 kommuner ligger på plats 272 när det gäller vilken som är

miljöbästa kommun ([Sveriges Miljöbästa kommun 2025 - Aktuell Hållbarhet Kommunrankning](#)).

Är ni i ert parti nöjda med den placeringen?

Om inte – vad tycker ni att ert parti ska satsa särskilt på för att förbättra rangordningen?

Svar:

Tyvär har svar från Borgholms kommun uteblivit i flera år, vilket visar på att miljöfrågor ej har prioriterats internt i kommunen. I Borgholms kommun sker mycket av sådant arbete kopplat till kommunstyrelsens arbetsutskott där vänstern inte ingått senaste mandatperioden. Vi arbetar för att få bättre insyn i arbetsutskottet och säkerställa att miljöfrågor hamnar högre upp på dagordningen samt att dessa enkäter inte kommer att förbli obesvarade.

10. Övergripande fråga

Hur villiga är ni i ert kommunala parti att (i kommunens politiska process) kämpa för att era natur- och miljövårdande svar ovan realiseras i praktiken?

Kan ni till exempel tänka er att gå emot "partilinjen" i rikspartiet eller agera mer kraftfullt lokalt för att minska utsläppet av koldioxid och andra växthusgaser.....

eller vara beredda att vägra samarbeta med ett parti, som varken har särskilt bra eller höga ambitioner att arbeta för en bättre miljö?

Beskriv era ambitioner!

Svar:

I vänsterns partiprogram står: "Det kommunala självstyret är en betydelsefull del av den svenska demokratin." Med detta i åtanke känner vi i vänstern alltid oss fria att agera utifrån kommunen och dess invånares bästa, utan att behöva tänka på partilinjer eller konsekvenser av att gå emot dessa. Vi ser inga problem med att ta kraftfulla lokala tag för att exempelvis minska utsläpp.